

A C T A

Corresponent a la sessió ordinària del Consell Científic Assessor del Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

Acta núm.: 18

Data: 23 de novembre de 2023
Caràcter: ordinària
Hora d'inici: 10:00 hores
Hora de finalització: 12:29 hores
Lloc: Videoconferència i sala de reunions de la seu del Serveis Tècnics del Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola (Ctra. de l'Església, 92, 08017 Barcelona).

ASSISTENTS:

Presidència

- **Joan Vilamú Viñas**, Servei de Medi Natural i Territori - Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

Vicepresidència

- **Santiago Sabaté Jorba**, CREAM - Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals

Vocalies

- **Marisol Felip Benach i Núria Bonada Caparrós**, UB Universitat de Barcelona - Departament de Biologia Evolutiva, Ecologia i Ciències Ambientals
- **Josep Germain Otzet**, ICHN - Institució Catalana d'Història Natural / Consell de Protecció de la Natura
- **Antonio Gómez Bolea**, UB - Universitat de Barcelona
- **Maria Teresa Mas Serra**, UPC - Universitat Politècnica de Catalunya, Escola d'Enginyeria Agroalimentària i de Biosistemes de Barcelona
- **Robert Savé Montserrat**, IRTA - Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries

Secretaria

- **Antoni Puigarnau Puigarnau**, Servei d'Administració i Contractació - Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

Altres persones assistents:

- **John P. Cahill**, Servei de Medi Natural i Territori – Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola
- **Marta Doñoro Moya**, Servei d'Ús Públic, Divulgació i Educació Ambiental - Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola
- **Immaculada Joseph Munné**, Servei d'Administració i Contractació – Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola
- **Raimon Reventós Rovira**, Servei de Medi Natural i Territori – Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

0. Benvinguda.

El president dona la benvinguda a totes les persones assistents i manifesta, d'acord amb el secretari, que existeix quòrum per a la celebració de la sessió ordinària del Consell Científic Assessor; per tant, es declara oberta la sessió.

Tot seguit la senyora Marisol Felip informa que a partir d'aquesta sessió substituirà la senyora Núria Bonada com a vocal titular, en representació del Departament de Biologia Evolutiva, Ecologia i Ciències Ambientals de la Universitat de Barcelona.

A continuació, es procedeix a iniciar l'examen dels punts que configuren l'ordre del dia.

1. Aprovació de l'acta de la sessió de 24 de maig de 2023 (número 17).

El president demana a les persones membres del Consell si estan d'acord amb el contingut de l'acta citada.

El Consell Científic Assessor acorda aprovar l'acta de la sessió anterior celebrada el passat 24 de maig de 2023 (núm. 17), amb l'esmena referent a fer constar a l'inici les persones titulars de les vocalies per ordre alfabètic del primer cognom.

2. Memòria de gestió 2022.

La senyora Marta Doñoro explica el canvi de format de la memòria de gestió, modificant substancialment la forma, amb la introducció de criteris periodístics de presentació; però sense perdre l'aportació dels continguts necessaris pel compliment de les normes jurídiques.

El senyor Josep Germain expressa que és important que en aquesta tipologia de documents figurin dades relatives a l'estat del medi.

La senyora Doñoro recull el comentari i exposa que es tindrà en consideració. Afegeix que en aquesta edició consten espais dedicats als estudis i seguiments.

El senyor Antonio Gómez recorda que hi ha molta feina a fer en aquest àmbit; cita a tall d'exemple que al Central Park de Nova York van arribar a identificar 1000 espècies de fongs.

El senyor Joan Vilamú expressa que en el decurs dels darrers anys li consta que s'estan identificant i incorporant nous grups, precisa el cas concret de la tortuga mediterrània com a exemple.

3. Resum de la trobada amb tècnics del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat de Catalunya referent al tractament dels hàbitats d'interès comunitari (HICs) en la gestió forestal i en funció dels efectes de la dinàmica climàtica a Collserola.

El senyor Joan Vilamú explica que en indrets com el Bosc de Sentmenat i als entorns immediats del Centre d'Informació s'ha identificat un important contingent de pins assecats, la qual cosa ha impulsat projectes de gestió executats o d'execució immediata.

En aquest context de sequera detalla la trobada amb tècnics del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat de Catalunya, com els senyors Pau Sainz de la Maza i Joaquim Bach o la senyora Montserrat Miró, a fi de debatre sobre els efectes de la dinàmica climàtica al Parc de Collserola i el seu impacte als diferents hàbitats.

Els senyors Antonio Gómez, Josep Germain i John P. Cahill exposen el seu parer al respecte, subratllant la necessitat que en seu Generalitat de Catalunya es compti amb un equip de tècnics sensibilitzats amb el que comporta el canvi climàtic i la necessitat d'adaptar-hi la gestió. El senyor Cahill afirma que li consta que així és pel que fa al senyor Sainz de la Maza i el seu equip.

El senyor Robert Savé exposa el pensament que el fa patir que en aquestes situacions de sequera un fenomen meteorològic de nevades o ventades impliqui caigudes d'arbrat que comportin situacions d'emergència social. El repte és que Collserola sigui viable.

La senyora Maria Teresa Mas intervé subratllant que a nivell de les administracions públiques cal tenir clar que és té l'obligació de protegir.

La senyora Marisol Felip afegeix que a més a més de protegir els hàbitats són molt importants els sistemes i els criteris de gestió, explicita el detall del sotabosc. Aquest factor esdevé essencial en un context de sequera.

El senyor Josep Germain fa l'aportació referida a que és rellevant constatar i analitzar com evolucionen els diferents hàbitats de manera natural, posa d'exemple el cas del pi pinyer.

El senyor Antonio Gómez subratlla que el sotabosc dona moltes pistes i aporta molta informació sobre les conseqüències de la sequera.

La senyora Mas considera que els informes relatius al canvi climàtic no pressuposen què s'esdevindrà amb les diferents espècies d'un territori.

4. Desenvolupament actual de l'eina multi-criteri del PepNat.

El senyor Raimon Reventós, tècnic de sistemes d'informació geogràfica al servei de Medi Natural i Territori del Consorci, intervé tot seguit per presentar aquest punt de l'ordre del dia. Ho fa amb el suport d'una presentació (*PowerPoint*).

Al llarg de 2023 s'ha finalitzat la definició de l'estructura de dades espacials que conformen els anomenats mapes d'índex i estat integrats en aquest instrument analític previst al Pla Especial i que té com a objectiu contribuir alhora al seguiment de l'estat de conservació dels sistemes naturals de Collserola i a la presa de decisions de gestió ambiental al Parc.

Així, s'incorporen un total de 76 capes d'informació geogràfica que tenen a veure amb aspectes com la complexitat funcional i ecològica, la vulnerabilitat dels sistemes naturals, les perturbacions d'origen antròpic, així com un seguit de bancs de dades de suport cartogràfic. En paral·lel a aquestes tasques també es desenvolupa un primer prototip d'aplicació per la visualització i consulta de totes aquestes dades.

El projecte d'eina multicriteri compta amb la contribució del Servei d'Infraestructura Verda de l'Àrea Metropolitana de Barcelona a través d'un grup de treball interadministratiu que es reuneix mensualment.

Tanmateix, es porten a terme millores en els sistemes d'informació geogràfica del Parc mitjançant l'actualització i incorporació de noves dades i serveis d'operativitat vinculats a l'aplicació *WebMaps* que dona suport a diferents àmbits de gestió aplicada, com ara la senyalització, els treballs forestals, els informes urbanístics o l'atenció de consultes de la ciutadania.

Tot seguit es fan un seguit d'aportacions i comentaris sobre les diverses capes d'informació que poden posar-se en valor i al servei de l'ens gestor.

El senyor Josep Germain afirma que aquesta eina, que és independent del Pla Especial, obligarà a un treball permanent d'actualització d'informació. Certament pot ser útil per ajuntar dades de manera ordenada.

La senyora Maria Teresa Mas considera que és una eina fantàstica i s'interessa per la informació detallada dels sòls.

El senyor Josep Germain comenta que en aquest aspecte és d'interès la informació que aporta l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

El senyor Santiago Sabaté s'incorpora a la reunió en aquest punt, excusant-se pel fet de no haver pogut fer-ho a l'hora programada per raons d'agenda.

El senyor Robert Savé fa aportacions vinculades a dades climàtiques que facilita el Servei Meteorològic de Catalunya via Meteocat, també cita els mapes que l'IRTA ha generat per diferents paràmetres agroclimàtics; per exemple en relació a les denominacions d'origen vitivinícoles del país: necessitats hídriques, canvis de fenologia,...

Afegeix que pel que fa al risc d'incendi el màxim risc és el de les persones que visiten el territori.

El senyor Santiago Sabaté afirma que està completament d'acord en posar en valor emprar eines que apliquin capes d'informació climàtiques, a fi de generar projeccions diverses.

5. Pla d'actuacions específic per a controlar les poblacions del senglar a Collserola.

El senyor John P. Cahill explica que el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat de Catalunya elaborà un pla per tota Catalunya el 2022 i a partir d'aquest es marcà com a objectiu redactar-ne un d'específic per Collserola.

Ja s'han dut a terme diverses reunions de treball al respecte i s'espera enllestir-lo de cara al mes de febrer de l'any vinent.

Sobre aquest punt s'ha posat informació diversa a disposició dels membres del Consell Científic Assessor al núvol.

Durant l'any 2022, les actuacions de control que es van realitzar a l'àmbit de Collserola van assolir el seu màxim històric amb un total de 965 senglars capturats. D'aquests, el 61% (593) va ser capturat en ambients urbans, 99 en batuda i 273 amb aguait nocturns amb arma de foc. Aquest esforç continuat ha permès retornar la població a densitats encara elevades però que indiquen un principi de retorn a les condicions socialment més sostenibles. L'estimació de densitat mitjana de l'hivern 2022-23 va assolir un valor de 12 senglars/km². La densitat en aquesta zona l'any anterior va arribar fins als 17 senglars per km².

El 2023 s'estima que la població de senglar ha tornat a disminuir, registrant-se una densitat mitjana de 8,2 individus cada 100 hectàrees. L'activació de les habituals mesures de control de la població a més dels efectes de la sequera continuada dels darrers 3 anys en la minva de recursos tròfics condicionen aquesta davallada.

El senyor Cahill destaca que en aquests treballs s'ha posat el focus en els danys centrats en el control de la població del senglar. Cita la participació i les aportacions de l'equip de la facultat de veterinària de la UAB.

El senyor Antonio Gómez vol posar de relleu una idea: estem en un context de canvi de paradigma. L'espai natural colonitza la ciutat: els parcs urbans incorporen vegetació autòctona; a la trama urbana ens trobem senglars, esquirols, gaigs,...Cal fer un esforç per tal d'adaptar-se a la naturalització de la ciutat i, en aquest sentit, compartir informació amb la ciutadania.

El senyor Santiago Sabaté comenta que està totalment d'acord en la idea exposada pel senyor Gómez quant a què les diferents espècies entren a la ciutat. Destaca el factor que a la ciutat es troben aliments i és en aquest context que cal establir mesures de control al menjar.

La senyora Marisol Felip expressa el seu acord amb l'exposat pel senyor Sabaté. Posa de relleu que aquest parc natural està a tocar de la gran ciutat i aquesta qüestió no es pot obviar.

A tall d'exemple, el senyor Joan Vilamu detalla el canvi als contenidors d'escombraries als entorns de l'edifici seu del Consorci.

El senyor Josep Germain puntualitza que com a Consell Científic Assessor interessa contribuir a què pensa fer el Consorci sobre el tema plantejat.

6. Projecte per a la restauració ambiental de l'àmbit de can Costa a l'espai funcional de la Riera de Sant Cugat al Pla director urbanístic del Parc de l'Alba (Cerdanyola del Vallès).

El senyor Joan Vilamú presenta aquest assumpte.

L'objecte del Projecte és definir a nivell constructiu totes les obres a realitzar per tal d'ordenar els usos i restaurar ambientalment els sectors anomenats meandre Can Codonyers i finca de Can Costa a l'àmbit de l'espai funcional de la riera de Sant Cugat al PDU del Parc de l'Alba, incloent-hi la bassa de laminació i el col·lector d'aigües residuals ubicat a l'espai lliure de Can Costa. Segons el Projecte, aquests sectors tenen una importància vital com a corredors verds i reservoris de biodiversitat a l'entorn del PDU, de manera que es tracta d'un projecte estratègic a nivell ambiental. Per aquest motiu, l'ordenació d'usos i circulació de persones esdevé especialment rellevant, atès que l'obertura de la finca de Can Costa al públic, sumada a la propera urbanització del sector, provocaran un augment de la pressió antròpica a l'àmbit.

Així doncs, el principal objectiu d'aquest Projecte és restaurar, millorar i preservar els hàbitats presents en aquesta zona per tal de millorar el seu estat ecològic. Alhora, la futura urbanització obliga a construir algunes infraestructures com ara la bassa de laminació o la xarxa de col·lectors d'aigües residuals que generen un impacte en el medi.

Un segon objectiu del Projecte és minimitzar l'impacte d'aquestes infraestructures i, fins i tot, en el cas de la bassa de laminació, convertir-la en una oportunitat per crear un nou espai humit que pugui ser refugi de fauna i millorar la qualitat ambiental de l'espai.

Finalment, un cop s'obri al públic aquesta zona, que durant anys ha estat tancada, la pressió antròpica per proximitat a la trama urbana i per freqüentació de l'espai augmentarà enormement.

Així, el tercer objectiu principal del Projecte és gestionar aquesta pressió antròpica i limitar l'accés a les zones més vulnerables. Per tal d'assolir aquest objectiu s'hi inclou la prioritització de camins i el disseny de les zones de contacte amb la trama urbana. A més del desmantellament i retirada de diferents estructures i elements artificials dins de l'àmbit, es preveuen nombroses actuacions de restauració ambiental mitjançant plantacions de vegetació autòctona i també d'introducció d'estructures i elements pel foment de la fauna.

Al Projecte s'actuarà en un total de dotze 'zones' distintes dins de l'àmbit:

- meandre de Can Codonyers
- bassa de laminació del meandre
- bosc de Can Costa
- plantacions
- zona agrícola
- Can Costa
- zona urbana
- torrent innominat
- Sant Marçal
- mirador
- camins dins de l'àmbit
- col·lectors.

Així, resumidament, les principals activitats d'obra contemplades són:

- Treballs previs: eliminació de residus i infraestructures, eliminació de vegetació al·lòctona invasora i treballs forestals.
- Modificacions morfològiques: creació de bassa de laminació al meandre de Can Codonyers, ampliació de la secció de la llera, creació de braç secundari, i modificació de la morfologia de camins.
- Infraestructures hidràuliques: totes les actuacions relacionades amb el bon funcionament de la bassa de laminació, protecció de marges amb elements no naturals o passos per a creuar la llera.
- Millora de l'hàbitat: actuacions de revegetació (plantacions, estaca viva, sembra manual), consolidació i revegetació amb tècniques de bioenginyeria, gestió de zones forestals i agrícoles i refugis per la fauna.
- Gestió de l'ús social: creació de zones verdes urbanes integrades en l'entorn natural i establiment de xarxa de camins.

- Xarxa de col·lectors de residuals. A més, s'hi preveu una gestió forestal pròxima a la natura i actuacions per a la fauna; de gestió per a l'ús social, de traçat de camins, de pavimentació, implantació de mobiliari, senyalització, revegetació i serveis, emprant el model de senyalització del PNSC. Una de les principals actuacions a la xarxa de camins és la seva simplificació per aconseguir una xarxa simple i fàcil d'entendre. Per aquest motiu s'eliminarà bona part dels camins, especialment aquells que circulen per zones sensibles com la bassa de laminació, el meandre i la riera de Sant Cugat.

El senyor John P. Cahill destaca la presència en aquest àmbit del barb de muntanya.

En aquest sentit, el Projecte fa referència a un estudi d'ictiofauna en què es parla d'eliminar barreres transversals per garantir la connectivitat fluvial. No obstant això, el Projecte ha considerat important no eliminar la resclosa situada a la riera de Sant Cugat. Es recorda que el citat estudi d'ictiofauna conclou que caldria: 'Millorar la connectivitat longitudinal de la riera. Per exemple, construint una rampa per a peixos a la resclosa inferior del tram d'estudi, tot i que en aquest tipus de rius mediterranis els peixos aprofiten les crescudes per desplaçar-se'. Per bé que els peixos aprofiten les crescudes per desplaçar-se, aquest tipus d'obstacles a la llera no deixen de dificultar aquests desplaçaments i poden arribar també a ser insuperables.

En relació amb la presència d'una població de barb de muntanya (*Barbus meridionalis*), en el tram de la riera de Sant Cugat a l'alçada de Can Costa, l'informe del Consorci estableix que caldrà garantir en tot moment que les obres de restauració que s'hagin de dur a terme a la llera d'aquesta riera no alterin els nivells d'aigua als tolls/gorgs situats aigües amunt dels punts d'intervenció. En aquest sentit, caldria que s'incloués també esment específic d'aquest aspecte relacionat amb la protecció d'aquesta població del barb de muntanya al Pla de Vigilància Ambiental. Caldrà garantir també el manteniment en bon estat ambiental en general d'aquests tolls/gorgs, de manera que també caldrà tenir especial cura durant les obres d'evitar possibles abocaments de substàncies contaminants a la llera, a més també d'evitar moviments de sediments i terres que poguessin generar terbolesa a l'aigua de la riera. Caldrà que la implantació del nou gual empedrat a Can Costa, a més de millorar la connectivitat longitudinal (mitjançant rampes escullerades, segons el Projecte), no signifiqui cap reducció de la cota ni de la volumetria de l'aigua situades més amunt del seu emplaçament.

Cita que es recomana que s'ampliïn les actuacions de revegetació amb espècies arbòries al llarg de tots els laterals de les esculleres per tal de recuperar el màxim possible la continuïtat arbòria en aquest tram d'espai d'interès connector. Afegeix que el projecte inclou treballs de bioenginyeria.

La finca de Can Costa ha passat a ser de titularitat pública, sent un important connector cap al Vallès.

Aquest projecte, d'uns 3,8 milions d'euros de pressupost, compta amb la participació de l'ACA.

El senyor Santiago Sabaté valora positivament la proposta presentada.

La senyora Maria Teresa Mas destaca que cal tenir molt present el factor del manteniment que comportarà de cara al futur aquesta inversió.

El senyor Joan Vilamú explica que les finques objecte del projecte estan gestionades per l'ajuntament de Cerdanyola del Vallès i el Consorci del Parc de l'Alba.

El senyor Santiago Sabaté aporta la idea que l'ACA sol convocar ajuts per a cursos fluvials de la seva competència.

El senyor Josep Germain afirma que el plantejament de projectes d'aquesta magnitud ha de comportar el finançament del manteniment com a un element consolidat des del primer moment.

7. Torn d'intervencions

El senyor Joan Vilamu presenta una proposta de calendari de reunions per a 2024: en proposa una de cara a finals de maig i una altra de cara a finals de novembre, a concretar properament.

En aquest punt, en no haver-hi més assumptes a tractar, el senyor Vilamú dona per finalitzada la reunió i cita les persones assistents per a la propera reunió del Consell Científic Assessor prevista per al maig de 2024.

EL PRESIDENT

EL SECRETARI

Joan Vilamú Viñas

Antoni Puigarnau Puigarnau